

Sygn. akt III CSK 364/14

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Banku [...] S.A. w W.
przeciwko S. B.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lutego 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek powoda o przyznanie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany S. B. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 5 czerwca 2014 r. uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w K. z 14 listopada 2013 r. w zakresie utrzymującym w mocy nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w K. z dnia 20 marca 2000 r. i umarzającego postępowanie w tej części.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyte umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Skarżący oparli wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., podnosząc, że zachodzi nieważność postępowania, gdyż pozwany, osadzony w areszcie tymczasowym, został pozbawiony możliwości obrony swoich praw na skutek nieprzyznania mu pełnomocnika z urzędu, którego pomoc była potrzebna, na co wskazywała

nieporadność formułowania wniosków w toku postępowania. Zdaniem skarżącego, okoliczność pozostawania w izolacji oraz załamanie nerwowe wskazują na to, że naruszenia związane z odmową ustanowienia pełnomocnika z urzędu mają charakter oczywisty.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Nie odpowiada temu wymaganiu przedstawione przez skarżącego uzasadnienie powołanej przyczyny, ponieważ nie zawiera wskazania wprost przepisów prawa, które miały zostać naruszone. Niewystarczające jest odwołanie się do przepisów wymienionych w podstawach skargi kasacyjnej. Wynikający z art. 398⁴ § 1 k.p.c. konstrukcyjny wymóg wyodrębnienia w skardze podstaw kasacyjnych oraz uregulowane w art. 398⁴ § 2 k.p.c. samodzielne, autonomiczne wymaganie wskazania i umotywowania przyczyn przyjęcia skargi do rozpoznania są tak odmienne, oparte na samodzielnych przesłankach i wprowadzone w innym celu, że skutkują koniecznością wyraźnego oddzielenia i uzasadnienia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 13 lutego 2014 r., I CSK 285/13, nie publ.). Ponadto wymagań tych nie spełnia ogólny zarzut niedokonania przez Sąd drugiej instancji oceny całokształtu okoliczności sprawy i związanych z nimi argumentów stron, bowiem zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu

kasacyjnym jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia, a skargi nie można oprzeć na zarzutach ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.).

Kolejna przyczyna oznaczona jest we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jako nieważność postępowania. Jej motywacja wprawdzie jest ogólnikowa i niezrozumiała w części, jak również nie zawiera wyjaśnienia, na czym polegać miało „pozbawienie prawa do obrony” wynikające z odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu i do jakiego uchybienia procesowego to ostatecznie doprowadziło, ale jednoznacznie wskazuje, że nieważność dotyczyć miała postępowania przed sądem pierwszej instancji, gdyż pozwany właśnie na tym etapie postępowania, mimo aktywności procesowej, nie podjął odpowiednich czynności procesowych. Nakaz zapłaty został wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 20 marca 2000 r., a zarzuty pozwanego złożone w dniu 23 sierpnia 2011 r. zostały merytorycznie rozpoznane, ale z naruszeniem powagi rzeczy osądzonej, co skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny orzeczenia kasatoryjnego. Tymczasem, jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, w postępowaniu kasacyjnym nieważność postępowania jest zarówno przyczyną kasacyjną (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) jak i podstawą kasacyjną, która przy rozpoznaniu skargi brana jest pod uwagę z urzędu w granicach zaskarżenia (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), niemniej ich odmienna funkcja i charakter wymagają zróżnicowanej oceny. Konsekwentnie przyczyna kasacyjna musi wskazywać na nieważność postępowania przed sądem drugiej a nie pierwszej instancji, natomiast nieważnościowa podstawa kasacyjna może dotyczyć postępowania przed sądami obu instancji, z tym, że taka, która dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji może być wzięta pod uwagę wyłącznie wówczas, gdy skarżący, w ramach art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., wskaże ją jako naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. m.in. nie publikowane postanowienia Sądu Najwyższego z 7 maja 2009 r., II CSK 80/09, z dnia 29 stycznia 2013 r., V CSK 192/12, z dnia 7 czerwca 2013 r., II CSK 720/12). Innymi słowy nieważność postępowania w pierwszej instancji oraz nieuwzględnienie jej przez sąd drugiej instancji w postępowaniu odwoławczym (art. 378 § 1 in fine k.p.c.) Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę tylko w granicach podstaw skargi kasacyjnej dotyczących naruszenia przez sąd drugiej instancji

przepisów nakazujących uwzględnienie nieważności przed sądem pierwszej instancji.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

Uwzględniając charakter i okoliczności sprawy, trudną sytuację majątkową pozwanego Sąd Najwyższy, w oparciu o zasadę słuszności, oddalił wniosek powoda o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego (art. 102 w zw. z art. 391 i art. 398²¹ k.p.c.).